

Vragen en korte mededelingen

Tentoonstelling „de Weg in het landschap”, Natuurhistorisch Museum te Tilburg. De tentoonstelling „de Weg in het landschap” is de 75e tentoonstelling, die na de laatste wereldoorlog in het Natuurhistorische Museum te Tilburg plaats vindt. Ze werd georganiseerd in samenwerking met de stichting Onderwijstentoonstellingen, met medewerking van de Cultuurtechnische Dienst, de Nederlandse Vereniging van Wegenbouwers, de Rijkswaterstaat, het Staatsbosbeheer en het Verbond voor Veilig Verkeer.

Goede wegen zijn van het grootste belang voor de welvaart van ons land. De tentoonstelling brengt U in contact met wegenbouw en wegbeplanting en vestigt tevens de aandacht op een verantwoord gebruik van deze wegen.

De tentoonstelling is geopend van 10 november 1967 tot 10 januari 1968, dagelijks van 14.00 tot 18.00 uur, voor scholen bovendien van 9.00 tot 12.00 uur. Rondleidingen kunnen door gezelschappen en scholen worden aangevraagd. Groepsbezoek is alleen mogelijk na afspraak. Op geregelde tijden worden toepasselijke films vertoond.

Toegang: volwassenen 50 ct., kinderen t/m 12 jaar 35 ct., jeugdverenigingen 20 ct., scholen kosteloos. Voor alle inlichtingen wende men zich tot de heer W. van Boxtel, conservator van het Natuurhistorisch Museum, Kloosterstraat 26, Tilburg, tel. 04250-23228.

Wormen als buit van trappelende meeuwen. Enige jaren geleden schreven wij over het buit maken van wormen door in weilanden trappelende meeuwen (D.L.N. 68: 201-204). Onder meeuwen werd toen door ons verstaan: Kok-, Storm- en Zilvermeeuwen. Inmiddels kon deze soortenlijst worden uitgebreid; het trappelen van de Grote mantelmeeuw werd geconstateerd, op een Amsterdams grasveld. In de literatuur vonden wij geen opgaven van het trappelen door meeuwen van deze soort.

Niet alleen het trappelen van meeuwepoten brengt wormen naar de oppervlakte, ook de nabootsing ervan, door trommelen met de vingers, heeft positief resultaat, al vertelt Sparks zeer nadrukkelijk dat hij geen succes had (Brit. Birds 54: 337-340). In zijn artikel over trappelgedrag van meeuwen (Brit. Birds 55: 117-120) vermeldt Prof. Tinbergen dat volgens zijn informatie, verkregen van Prof. Wells, wormen van het geslacht *Allolobophora* op bodemtrillingen

zouden reageren door naar boven te komen, terwijl dit niet zou gelden voor wormen van het geslacht *Lumbricus*.

Het is in dit verband wellicht de moeite waard te vermelden dat alle wormen die wij „trappend” in weilanden verzamelden, behoren tot het geslacht *Lumbricus*!

Deze mededeling mag worden beschouwd als een enigszins late reactie op één van de vragen die Prof. Tinbergen in 1950 in dit tijdschrift stelde (D.L.N. 53: 80).

JOH. J. FRIESWIJK,
H.BRESSER.

Konijnen en orchideeën. Toen Dr. Beyerinck de laatste hand legde aan zijn Zadenatlas verzocht hij mij om enkele zaden van minder algemene planten o.a. *Aceras anthropophorum*, Poppenorchis. Nu wist ik drie bloeiende exemplaren van die soort te staan op een zeer afgelegen en moeilijk te bereiken terreintje, zo goed verborgen dat men het later bestemde voor een nudistenkamp. Na de bloei ging ik geregeld kijken of het zaad reeds voldoende rijp was om er Beyerinck iets van te sturen. Het rijpingsproces duurt nog al lang, te lang, want na enige tijd verdween het ene exemplaar na het andere. Afplukken door kinderen of door verzamelaars was niet waarschijnlijk, immers de planten waren uitgebloeid. Na goed zoeken bleken de stengels afgeknaagd te zijn, ze lagen vlak aan de voet van de plant en waren niet of nauwelijks iets korter geworden. De Konijnen hebben er dus praktisch niets van gegeten.

Naar de mening van een boswachter die bovendien vrij goed op de hoogte is van orchideeën, zijn Konijnen voor deze planten niet zo erg schadelijk, tenminste in bepaalde gevallen. Ze kunnen zelfs wel gunstig zijn voor die soorten die slechts in een lage vegetatie kunnen groeien, doordat ze verhinderen dat bepaalde gewassen te hoog opschieten. Bovendien zorgen Konijnen door hun graafwerkzaamheden, vooral van jonge exemplaren, dat de grond omgewerkt wordt, waardoor betere omstandigheden ontstaan voor het ontkiemen van zaden. Volgt hierop een afname van de Konijnen door een epidemie, dan ontwikkelen zich juist op deze plekken talrijke orchideeën. Gaarne vernam ik de reactie van deskundigen vooral over dit laatste punt.

Heerlen, Kruisstraat 91. S. J. DIJKSTRA.

Natuurbeschermingswet. De Eerste Kamer heeft op dinsdag 14 november 1967 de Natuurbeschermingswet aangenomen. De Natuurbeschermingswet maakt het mogelijk, dat belangrijke natuurterreinen een wettelijke bescherming verkrijgen en dat zeldzame plant- en diersoorten tegen uitroeiing worden gevrijwaard.

De wet geeft aan de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk de bevoegdheid natuurgebieden aan te wijzen als „beschermd natuurmonument”. Daardoor wordt ten aanzien van zo'n terrein een beheer mogelijk, dat specifiek op het natuurbehoud is gericht. De verklaring tot beschermd natuurmonument geschiedt na een zeer uitvoerige procedure, waarbij ook de provincie en de gemeente worden ingeschakeld, en na afweging van alle in het geding zijnde private en publieke belangen.

De afweging van het natuurbeschermingsbelang tegen andere algemene belangen wordt in de wet in het bijzonder gewaarborgd door de vereiste advisering van de Rijksplanologische Commissie en door de voorgeschreven medewerking van de minister, belast met de zorg voor de ruimtelijke ordening.

Tegen alle beslissingen kan iedere belanghebbende in beroep komen bij de Kroon, die vervolgens, geadviseerd door de Raad van State, in hoogste instantie beslist.

Beroep kan worden aangetekend niet alleen tegen de wettelijke bescherming zelf van het natuurterrein, maar ook tegen het beleid van de overheid op het gebied van vergunningen en van schadevergoedingen.

VOORLICHTINGSDIENST VAN HET MINISTERIE VAN C.R.M.

Neiging tot terugtrek bij de Kramsvogel reeds vóór Nieuwjaar! Van de Kramsvogel, die 's winters in troepen van honderden onze graslanden en boomgaarden bevolkt, zijn de overrijde verplaatsingen in de zuidwestelijke trekrichting bij sneeuwval, de zogenaamde „rushes”, algemeen bekend. Zelf hebben we intertijd aan een verpleegde Kramsvogel de grote onrust kunnen waarnemen, toen hij van uit zijn kooi de sneeuwjacht zag, waartegen buiten duizenden soortgenoten optornden.

Massale verplaatsing in tegengestelde richting, dan echter bij zacht weer, komen niettemin 's winters ook voor, hoewel zij rustiger verlopen en daardoor minder in het oog vallen. Enkele duidelijke voorbeelden hiervan, welke reeds in de laatste maand van het jaar in het ons zo bekende Wageningse Binnenveld werden opgemerkt, willen we hier verhalen. Na een periode met sneeuw en rijp werden op 11 december 1952 bij invallende, koude dooi met ijzel nog slechts 3 Kramsvogels geteld van de paar honderd, die er voor de vorst vertoefden. Tijdens de kwakkeldagen, die volgden, steeg hun aantal geleidelijk tot 50, 84, 94 en 231, resp. op 14, 16, 18 en 21 december. Toen, op de zachte tweede Kerstdag, na regen in de nacht en ochtend, waren het er bij matige zuidenwind opeens 1070, die we ten dele uit het zuiden zagen komen aanvliegen.

De sneeuwbuien met harde wind van deze maand december liggen ons nog kersvers in het geheugen. Voordien op 4 dezer telden we bij dooiweer liefst 1361 Kramsvogels en 683 Koperwieken (deze beide lijsterachtigen zijn dit najaar in ongewoon hoog aantal vertegenwoordigd)! Nadat op 6 december de koude buien kwamen, was op de 8ste, toen in Gelderland al alles onder de sneeuw lag, hun aantal tot onderscheidenlijk 7 en 2 geslonken, terwijl toen ook de Kieviten druk trokken. Daar ook het noorden van ons land meer onder de sneeuw kwam, was er vooral op 10 december een opvallende trek van Kieviten, Veldleeuweriken, Koperwieken en zelfs Goudplevieren over de Veluwe. Nauwelijks had echter op 15 december de dooi weer de overhand genomen (de laatste resten sneeuw en ijs waren nog niet gesmolten) of we telden weer 921 Kramsvogels, waarvan er 80 hoog naar het noordoosten koersten. Ook waren er ineens weer 525 Spreeuwen.

In de Nederlandsche Vogels van C. Eykman e.a. staat op blz. 265 vermeld: „in het voorjaar al terugtrek bij gunstig weer in februari merkbaar”. Dit kan volgens onze ervaring al in de donkere dagen vóór Kerstmis plaats hebben, hoewel koude-invallen er daarna wel voor zullen zorgen, dat deze gestadige drang naar de landen om de Oostzee bij tijden door terugvlucht naar mildere oorden afgewisseld zal worden.

Wageningen,

Prof. Dr. D. M. de Vries en
G. de Vries-Smeenk.